POËZIECENTRUM

KATERYNA
Kalytko

VERSOPOLIS

1982

OEKRAÏNE

Kateryna Kalytko

NEDERLANDSE VERTALING ERIC METZ

ENGELSE VERTALING MARIA GALINA / ANNA VOVCHENKO / OLENA JENNINGS / OKSANA LUTSYSHYNA / OKSANA MAKSYMCHUK / IRYNA SHUVALOVA

2 Zes april
4 April 6
5 Шосте квітня

6 Silhouetten in verlichte ramen
7 Silhouettes in the lit windows
8 Силуети з освітлених вікон

10 Samenzwering van de bomen
11 Mutiny of trees
12 Змова дерев

14 *Ze zullen geen liederen maken,...*
15 *They won't compose any songs,...*
15 Не складуть пісень,...

16 *Deze eenzaamheid zou Esther of Miriam kunnen heten.*
17 *This loneliness could have a name, an Esther or a Miriam.*
18 Цю самотність могли би звати Естер або Міріам.

20 Pallet
21 Palette
22 Палітра

24 *De Donau komt en zegt:...*
25 *The Danube approaches,...*
26 Дунай приходить і каже:...

28 *Thuis is nog altijd mogelijk,...*
30 *Home is still possible there,...*
32 Домівка усе ще можлива там,...

34 Hij schrijft
36 He writes
38 Він пише

40 *Kan er met kleine mensen iets werkelijk groots gebeuren?*
41 *Can great things happen to ordinary people*?
42 І чи стається з маленькими щось насправді велике?

44 *Vijftig duiven zijn uit deze klokkentoren weggevlogen.*
45 *Fifty pigeons have flown away from the belfry.*
45 П'ятдесят голубів полетіло з цієї дзвіниці.

46 *Je kijkt achterom en voelt zout in je keel.*
47 *You'd be turning around and feeling...*
47 Озирнешся назад і відчуєш у горлі сіль.

Zes april

Je slaapt niet alleen met deze man,
maar ook met zijn hele leven,
dat jullie soms verhindert te slapen of zelfs elkaar te omhelzen.
Het is alsof de oorlog vaak tussen jullie in komt liggen, zoals een kind
dat bang is om alleen te zijn in de donkere kamer hiernaast.

De oorlog, zegt hij, heeft een groot arsenaal aan getallen:
twee familieleden in één zak met botten,
duizend driehonderd vijfennegentig dagen bezetting van de stad,
drie dozen met humanitaire hulp: boter, conserven, melkpoeder, drie stukken zeep.
Vier mannen komen je halen, elk met een geweer om zijn schouder.
Ze laten je een lijst zien, ze begeleiden jou
door de nachtelijke stad. Onderweg hoor je twee keer
een granaat hoog boven je hoofd suizen.
... Vijf keer brengen ze je 's nachts van de barak in de gietende regen
naar een grote kuil waarin er al drieënveertig liggen te rotten,
en telkens denk je: nog even en dan ga ik eindelijk dood
en verklaar ik tegenover God dat het een slechte grap was.
En zij gooien ons allemaal met ons gezicht in het vuilnis
en duwen de loop van hun geweer tegen ons achterhoofd, zo moeten we blijven liggen.
Sindsdien, zegt hij, hou ik niet meer van dromen,
al die herinneringen, weet je, passen niet echt bij een man,
wanneer je door een bos rent en ze je in de rug schieten,
wanneer er een kogel in je dij zit, maar jij die modder op je gezicht voelt.

Het is dan dat in jouw borst de grote bladerloze boom van pijn
groeit en pulseert,
en jij antwoordt niet, want wat kun je hier ook op antwoorden.
En jij veegt en veegt en veegt de modder van zijn gezicht,
zelfs in zijn slaap.
En zelfs
op afstand.

April 6

You are not just sleeping with this one man, but with his whole life,
and sometimes it wakes you up and snatches him out of your arms.
For, you see, war often comes along and lies down between you
    like a child
afraid to be left alone in the dark.

War, he says, involves many numbers, let's see –
two relatives equal one sack of bones,
one thousand three hundred and ninety-five days of siege,
three packages of humanitarian aid: butter, canned goods,
powdered milk, three bars of soap.
Four armed men come for you,
show you their orders and then escort you out into the night.
During the walk across the city
you hear missiles flying over your head – twice.
... Five times they take you out of the barracks
to a ditch where forty-three lie rotting
and each time you think: I will finally die
and tell God that it was a lame joke.
But they throw you face down into the dirt
and take their sweet time pressing a gun to your head.
Since then, he says, I don't like to dream,
these kinds of memories, they aren't fitting for a man.
You run through the woods, they shoot at your back,
a bullet hits your thigh but all you feel is this dirt on your face.
That's when a leafless tree of pain grows
in your chest, pulsating.
And I don't respond because what do you say to that
I just keep wiping the dirt off his face, over and over again,
even while he's sleeping,
even while he's away.

ШОСТЕ КВІТНЯ

Спиш не лише з одним оцим чоловіком,
а й з усеньким його життям.
І часом воно заважає вам спати чи просто собі обійматися.
Скажімо, часто приходить війна і лежить між вами, немов дитя,
яке боїться лишатись на самоті у темній сусідній кімнаті.

У війни, каже він, в арсеналі багато чисел:
двоє родичів – один мішок із кістьми,
тисяча триста дев'яносто п'ять днів облоги міста,
три пакунки з гуманітаркою: масло, консерви, сухе молоко, три
брусочки мила.
По тебе приходять четверо, кожен зі зброєю на плечі.
Показують список, ведуть тебе під конвоєм
через місто нічне. Два рази, ідучи,
чуєш снаряди, що пролітають високо над головою.
…П'ять разів із бараку виводять під зливу вночі
до відкритої ями, в якій вже гниють сорок троє,
і щоразу думаєш: от я нарешті зараз помру
і зізнаюся Богові – це був невдалий жарт.
А вони вас кидають всіх долілиць у бруд
і тицяють у потилицю дуло, і мусите довго лежати.
І відтоді я розлюбив, каже він, дивитися сни –
всі ці спогади, знаєш, не дуже-то й чоловічі,
коли ви біжите через ліс, вам у спину стріляють вони,
коли куля в стегні, а ти все відчуваєш оте багно на обличчі.
Ось тоді велике безлисте дерево болю проростає й пульсує в грудях,
і ти не відповідаєш, бо що на таке відповісти.
І стираєш, стираєш, стираєш йому з обличчя той бруд,
навіть крізь сон.
І навіть
коли на відстані.

Silhouetten in verlichte ramen

Ze wonen in een klein dienstappartement met zicht op de
binnenplaats van de gevangenis
en ze hebben een ziek kind, en alles bij hen is zoals bij iedereen.
's Avonds laat, wanneer het jongetje slaapt en de laatste vaat
gewassen is,
wanneer de stad verstijft in suikerige stille schoonheid,
in een waskom twee levende vissen luid aan het spartelen zijn
en er ergens beneden een ellendig blind katje jammert,
zit zij na te denken: die man van haar
verlaat elke ochtend het paradijs om in de hel af te dalen.
Daar zit dat gespuis, terwijl er om hem heen een aureool schijnt,
zo helder dat zij soms bang is hem over zijn hoofd te aaien,
in de zomer moeten ze naar het platteland, want de kleine is dit
jaar zo ziekelijk,
de schoenen moeten gelapt, de borsjtsj gekookt...
En hij...
slaat iemands tanden stuk op het moment dat zijn vrouw in slaap
valt,
na afloop van de shift zit hij met zijn compagnon vermoeid wodka
te drinken
en zegt: Ik wil niet naar huis. Naar dat stomme wijf
en de kleine die weer ziek is. Kortom, de hel is het, thuis.

Silhouettes in the lit windows

They have a rented flat looking out onto the prison yard
and an ill child and all that other couples have
Late in the evening when the boy is in his bed and the last dishes
are washed.
and the whole town is dozing in silent sugared beauty,
and two live fish are splashing noisily in the washbasin
and a stupid blind kitten is crying somewhere downstairs,
she sits down and thinks - here, her husband
leaves Paradise every morning and descends into Hell.
And there are all those dirty jail birds and he has such a nimbus
shining that she is sometimes even afraid to pat his hair,
it would be nice to go to the country for summer, the kid isn't well
this year,
and the shoes need repairing and I have to cook soup...
And he, while she falls asleep
is breaking somebody's teeth
later with his companion he drinks vodka wearily
and says - I don't want to go home,
there is this stupid woman
and the kid is ill again. In short, there is hell at home.

СИЛУЕТИ З ОСВІТЛЕНИХ ВІКОН

У них службова квартирка – вікна у двір тюрми,
і хвора дитина у них, і все у них, як у всіх.
Пізно ввечері, коли хлопчик спить, а посуд останній помито,
коли застигає місто в цукровій тихій красі,
у тазику голосно хлюпаються дві рибини живі,
а десь у під'їзді плаче дурне кошеня сліпе,
вона сідає і думає: от, її чоловік
щоранку виходить із раю і спускається в пекло.
А там ці урки брудні, а в нього ж такий ореол
світлий довкола, що страшно часом гладити по голові,
на літо треба в село – малий цього року кволий,
треба туфлі в ремонт. Борщу наварити…
А він
саме комусь вибиває зуби, поки вона засинає,
з напарником після зміни ковтає горілку втомлено
і каже: Не хочу додому. Там ця баба дурна
і знову малий хворіє. Пекло, коротше, вдома.

Samenzwering van de bomen

En ik zeg je: deze bomen zullen onze dromen stelen.
Vochtig en zompig is hier de bodem van de harten en de stadjes.
Maar de bomen slapen niet. Wij gaan de tuin in en zij
Grijpen ons zwijgend bij de schouders met hun bladerloze vingers.

De donkere klauwen zijn scherp, de wonden op het lichaam dun.
Deze bomen groeien door ons heen en de tijd heelt hen niet.
Want wij zijn het, wij zijn het die hen hun ouders hebben ontnomen
Om er bedden en commodes, vaatplanken, deuren en ramen van te maken.

In een houten bed met inkervingen op het hoofdeinde,
Waar een koppige houtworm al bijna vijf jaar zijn gang gaat,
Vermeng ik hoest met mijn ribben in de ketel van mijn borst
En ik zeg:

'Vlucht,
Door de tuin, door het hoge gras,

Naar de rivier...'
Maar het is al te laat.
Bij de oever houdt een bootje de wacht.
Zijn houten ruggengraat wordt gebroken en bevroren door het water.

Ik zou het gezicht willen kennen van de boom
Die straks doorheen de koude mist de oever bereikt
En mijn borst bestijgt.

Mutiny of trees

And I shall tell you this: these trees will steal our dreams.
The local hearts and towns are moist and marshy at bottom.
The trees do not sleep. We walk into the garden, and
They clutch our shoulders with their leafless limbs.

Sharp dark talons press into the thin slits of wounds.
These trees grow through us and do not heal with age.
Because we took their parents to serve our needs,
To make beds and boxes, spoons, windows, and doors.

In a wooden bed with an engraved headboard,
Dark with age and infested with woodworms
In a bowl of my breast I stir up the cough with my ribs
And I say:

Run away,
Across the garden, through the tall grass

To the river...
But it's too late:
A boat is on guard at the shore,
Its wooden spine damaged by the river.

I would like to meet face to face with the tree
that will float out of the fog,
and step on my breast.

Змова дерев

І скажу тобі так: ці дерева вкрадуть наші сни.
Вогке дно і грузьке у тутешніх сердець та містечок.
А дерева не сплять. Ми виходимо в сад, і вони
Нас безлистими пальцями мовчки хапають за плечі.

Темні пазурі гострі і рани на тілі тонкі.
Проростають крізь нас ці дерева й не гояться з віком.
Це ж бо ми, це ж бо ми, що взяли собі їхніх батьків
На ліжка і комоди, на мисники, двері та вікна.

В дерев'яному ліжку із різьбленням у головах,
Що його п'ятий рік доїдає настирливий шашель,
В казанкові грудей перемішую ребрами кашель
І кажу:

– Утікай,
Через сад, де висока трава,

До ріки…
Але пізно.
Вартує на березі човен.
Дерев'яний хребет йому річка ламає і студить.

Я хотіла би знати в обличчя те дерево, що
Крізь холодний туман припливе
І наступить на груди.

Ze zullen geen liederen maken, want de kinderen van hun
kinderen, zodra
ze er maar iets van horen, zullen uit hun bedden opspringen,
opgeschrikt om vier uur
door die echo in hun ruggenmerg. Van losse delen van de dood
kun je geen geheel maken, want altijd ontbreekt er een kwart
hetzij van het lot hetzij van het lichaam.

Op de plooien is de kaart verkleurd.
De deur van het huis staat hopeloos te verroesten, jij houdt
's nachts de wacht.
Bij het ochtendgloren verandert in elke mond het speeksel in gif.
Al deze hoopjes as hebben elk nog altijd een naam
en steeds weer herhalen ze hun niet aflatende kreten,
als een panisch krijsen, te scherp en te groot voor een lied
over een akker verwoest en omgewoeld door de kogelregen,
over de zwarte aarde die God nadien tussen zijn vingers wrijft.

They won't compose any songs, because the children of their
children,
hearing about this initiation, will jump out of their beds at 4 a.m.,
frightened
by the echo in their spinal cords. Separate parts of death
cannot form a whole: a quarter of fate or of body is always
missing.

The map is worn at the folds.
The doors of the house rust hopelessly, you are on night watch.
At dawn saliva becomes poison in every mouth.
All these piles of ashes still have names
and they keep repeating their persistent calls
sharp like panicked bird shrieks, too extreme for a song
about a field torn apart by a hail of bullets,
about the chernozem that God will rub off in his hand afterwards.

———

Не складуть пісень, бо діти їхніх дітей, про те
лиш зачувши, зірвуться з ліжок, наполохані о четвертій
цим відлунням в спинному мозку. Окремих частин смертей
у ціле не скласти, завжди бракує чверті
чи то долі, чи тіла.
Карта потерта на згинах.
Двері дому іржавіють безнадійно, варта твоя нічна.
На світанку в кожному роті стає отруйною слина.
Всі ці купи попелу досі мають свої імена
і все далі повторюють свої наполегливі поклики –
зарізкі, як панічне ячання, завеликі для пісні
про побите градом, вивернуте опак поле,
про чорнозем, який Господь у руці розітре опісля.

Deze eenzaamheid zou Esther of Miriam kunnen heten.
Huilend als baby's vallen de regimenten ter aarde.
Tussen water en zout is al lang geen plaats meer voor woorden.
Onder de halfstok gehangen vlag schateren honderden hese
uitheemse keelgaten die door scherven van taal zijn doorboord.
Deze eenzaamheid is koud, uitgestrekt en zo bodemloos
dat ook een vreemdeling zich over haar niet ontfermt.
Rusteloze schoolkinderen
zwermen uit, ze staan voor de zee als was het een rechtbank.
In de lucht kraken de droge takken van de verbinding,
iemand schreeuwt koppig de radiotune van het verzengde gebied.
Deze eenzaamheid zou Selima of Sevgil kunnen heten,
de namen van hen die alleen achterbleven zijn zout, en altijd het diepst.
En zij komt tevoorschijn, frunnikt nerveus
aan de zwarte knoop van haar doek, haar lippen zijn bleek:
wie is daar, zegt ze. Over! Kan iemand ons nog horen?
Zopas nog riep iemand ons en noemde onze namen.
Want, zoonlief, over! Luister naar me, luister:
iedereen heeft de oever verlaten, je moet zoeken in het water.

This loneliness could have a name, an Esther or a Miriam.
Regiments fall to the ground with an infant's cry.
Words hardly fit between water and salt.
Under the flag at half-mast, hundreds of hoarse voices
laugh, pricked by the splinters of language.
This loneliness is vast, bottomless, and so chilling
that even a stranger turns away.
Restless children wander
out of the school, stand by the sea, as if in front of a tribunal.
Dried tree branches crackle in the air like transmitters.
Somebody keeps calling out the name of the city turned into
ashes.
This loneliness could be named Sevgil or Selima.
The names of the abandoned are salty and deep.
She comes out, fumbles with the knot
of her black headscarf; her lips are pale.
Who is there, she says, do you read me? Does anyone hear us?
Just a moment ago somebody called out our names.
Do you read me, son, try and listen to me, to me —
they have all left the shore, look for them in the sea.

Цю самотність могли би звати Естер або Міріам.
З немовлячим плачем лягають у землю полки.
Між води та солі давно затісно словам.
Під приспущеним прапором регочуть сотні хрипких
нетутешніх пельок, скалками мови поколотих.
Ця самотність холодна, розверста й така бездонна,
що й чужак не бере.
Неприкаяні діти зі школи
вибрідають, стоять над морем, як перед судом.
Тріскотить у повітрі зв'язку пересохле гілля,
хтось уперто вигукує позивний попелища.
Цю самотність могли би звати Селіма або Севгіль,
імена покинутих солоні й завжди найглибші.
І виходить вона, нервово пальцями мне
чорний вузол хустини, губи в неї бліді:
хто це, каже. Прийом, чи хтось іще чує нас?
Щойно хтось викликав нас і називав імена.
Ну ж бо, синку, прийом, послухай мене, мене:
всі пішли із берега, пошукай у воді.

Pallet

September keert terug om alles te veranderen.
Een zwarte papperige rivier kruipt langs de tektonische breuk,
vervoert leraars die met een liniaal op jouw vingers tikten
in de kloosterschool
of was het
in de madrassa,
vervoert verloren vrienden – spoken met witte gezichten,
gefluister en geschreeuw, en een of ander gekolk,
voert meisjes weg uit hun halfslaperige kamers,
zij gaan meteen helemaal los.
(Eerst willen zij zich van hun accent ontdoen,
hun grijze lichamen zijn grijs en smal, zoals bij vissen,
intussen, geschikt voor de dressuur, leren zij de regels van het spel,
onderhouden behendig het verband tussen donor en ontvanger).
In volle trams zingt luidkeels de ontbering
over hoe boven ons huis de vogels wegvliegen uit Oekraïne.
Als deze maan deze maand ons allen met één uithaal velt,
hoe kunnen we dan hopen
dat we overleven,
dat we niet geïnfecteerd raken.
In de hemel boven de stad drijft vanillesuikerspin.
Om in slaap te vallen tel je de dwaallichtjes.
Je zit boven je ochtendkoffie gebogen, mijn waanzinnige Majnun,
en je herinnert je zelfs niet meer waar je ook weer naartoe wilde.
September. Groene stank hangt schrijnend in de lucht.
Mannen op de rand van een zenuwinzinking.
Ik leid je, volg mij maar.
Gladde geplette lantaarnpruimen
druipen als sap op je schouders.
Verder valt er niets te leren.
Jouw waanzin zal hoge toppen blijven scheren.
Maar knoop wel een draadje om je pols, zodat je het niet vergeet:
september keert terug om alles opnieuw te veranderen.

Palette

Here September returns to get everything changed.
The tectonic fracture is bleeding blackly, thickly, abruptly,
bringing those teachers of yours from the monastic school,
or actually
the madrasa;
those who'd whipped your childish hands with the rulers,
bringing the pale wraiths of your companions lost,
bringing the screams and whispers, bringing the murky foam,
bringing the girls, eager to skip the borderline
once they've broken free from their somniferous backwoods homes
(primarily they want to get rid of the accents.
Grey are their narrow bodies, fishy and lifelessly cold,
willing to get exercised, willing to not mistake
the rules of conjunction between a donor and an acceptor).
Listen, the streetcar insane is singing aloud
of how the birds are leaving Ukraine, flying over the chimney of ours.
So how can we hope
to survive uninfected
when the crescent is scything us all
in a row?
Cotton vanilla candy's wafting over the town.
Bog is twinkling with light. Count those glimmers, then sleep.
Humping over the morning coffee, my madly perplexed Majnun,
have you already forgotten where were you going to leave?
Here it's September. Bogs are excreting their green malodour.
Men remain on the verge of a nervous breakdown.
Come, fill my steps in. Slicky yellow light of the lanterns
pours its juice on your shoulders.
Now you have nothing to learn,
highly infatuated forever.
Merely touch the thread on your wrist and remember:
here September returns to get everything changed
over and over again.

ПАЛІТРА

Вересень повертається, щоб змінити усе.
Лізе крізь тектонічний розлам чорна густа ріка,
несе вчителів, що били тебе лінійкою по руках
у монастирській школі
чи то пак
в медресе,
друзів загублених – привидів білолицих,
шепоти й крики, ще якесь шумовиння.
І дівчат з напівсонних сільських світлиць,
котрі стрибають одразу далеко за жовту лінію.
(Спершу усі вони хочуть позбутись акценту,
сірі тіла прохолодні й вузькі, як у риб,
втім, до дресури придатні, засвоюють правила гри,
вміло підтримують зв'язку донор-акцептор).
Гучно у повних трамваях співає ненза
про те, як летять з України птахи над хатою.
Якщо вже цей місяць ріже всіх однаковим лезом,
то звідки надія вижити
та
не інфікуватися.
Плаває в небі над містом ванільно-цукрова вата.
Вогники болотяні рахуєш, аби заснути.
Горбишся над ранковою кавою, мій навісний Меджнун,
і не згадаєш навіть, куди хотів прямувати.
Вересень. У повітрі зелений сопух болiт.
Чоловіки на межі нервового зриву.
Я проведу, ходи за мною услід.
Ліхтарів слизькі роздушені сливи
соком на плечі скапують.
Більше – жодних уроків.
Твоє безумство і далі буде високим.
І тільки, щоб пам'ятати, в'яжи на зап'ястя нитку:
вересень повертається знову усе змінити.

De Donau komt en zegt: geef hier, geef hier
de lok en de kramp en de hand die uit een mouw steekt,
jij begrijpt niet dat ik gewoon water ben,
jij gaat helemaal voorbij, maar ik zal blijven duren,
afscheid is geen gaasverband voor mijn liefde
en mijn licht is korrelig als het stuifmeel van bijen,
geef me een halve naam en geef me je hele lied.
Wees bang voor slangen en voor liefde, voor blootvoets lopen
door de sneeuw,
voor het volk, dat zich als rietgras langs beide oevers verspreidt,
voor de ochtenden dat op elk van je wangen een grijze wimper valt,
voor de man die mij melk komt brengen
's nachts tussen de lijsterbessen.
Wees verder nergens bang voor.
Kijk: een torenvalk die het gevecht met de wind niet kon winnen
vliegt boven jou en laat een veer in je hand vallen.
Het diepste graf is het lied dat van geen ophouden weet.
Mijn boten hebben honger, geef hun wat van jouw bloed.
Zie, de zonden en de broden zijn warm, mijn roeiers zingen,
en de ijzige Košava-wind is een ijzeren haak tussen je ribben.
Zie, een rozenbottel raast suizend voorbij en bloost op de berg,
als een boodschapper met bloed op zijn sporen.

The Danube approaches, he wants me to give away
a lock and a cramp, and an arm from a flowing sleeve,
I'm more than just water, regardless of what you say,
and I will go on even after you fully leave,
no parting's a bandage enough for my love's deep wound,
my light is like crystal pollen that falls in grains,
give me one half of your name and the song you found.
Beware of the serpents, of love and of walking again
barefoot aloof in the snow, of the folks like reeds,
days when a silver eyelash will drop like a tear,
of the man who will bring me milk on a path that leads
through the heart of the night.
Save for that, you have nothing to fear.
Look: here comes the falcon who battled the wind and lost,
from the bottomless sky a feather he drops for you.
Know: the deepest of graves is the song that persists the most.
For my famishing boats give a bit of your bloody brew.
Warm are sins and the loaves of bread, and my oarsmen chant,
through the ribcage an iron hook of Košava curls.
Here a dogrose
bush rushes up through its steep ascent
like a message bearer with flaming blood on his spurs.

Дунай приходить і каже: віддай, віддай
і пасмо, і спазм, і руку із рукава,
ти не розумієш, я не просто вода,
ти вся проминеш, а я собі далі триватиму,
любов мою бинтувати не стане розлук,
і світло моє сипке, як бджолина перга,
віддай півімені, а пісню віддай цілу.
Бійся змій та любові, ходіння босою по снігах,
народу, що між берегами стелиться осокою,
ранків, коли на щоки випадає по сивій війці,
і чоловіка, який мені носитиме молоко
горобиної ночі.
Більше нічого не бійся.
Гляди: боривітер, що битву з вітром програв,
летить над тобою і ронить у руку перо.
Найглибша могила – спів, що не знає угаву.
Мої човни зголодніли, вділи їм своєї крові.
Ось теплі гріхи й хліби, співають мої веслярі,
І кошава, як між ребер залізний гак.
Ось мчить зі звісткою і спалахує на горі
шипшина – вершник із кров'ю на острогах

Thuis is nog altijd mogelijk, daar waar ze buiten de was ophangen,
waar het bed om die reden vol is van wind en pruimenbloesem.
Het is de tijd van grote, allereerste liefde,
Die er een van doordríngen is, maar zonder zich te herhalen.
Elk ontluikend blad wordt een groen lemmet
en de kreet van al wat leeft vindt de nacht, vindt een ritme.
Dunne aluminiumfolie, de tijd dat de abrikozenbomen beginnen,
samen met de oorlogen en de baby's, in dezelfde lepel met wind,
in de hitte van slaapkamers of in de kou, waaruit bloesem
beweeglijk als een school kwallen het huis in vlucht.
Witogig en klauwend is de aprilvorst op jacht
en de kinderen hebben allemaal dezelfde warme donzige huid.
Het enige waarin ze verschillen, is in hoeveel delen ze uiteenvallen
zodra de tijd van het vallen gekomen is, en of ze gewoon in
gruzelementen uiteenslaan.
Aan de andere kant van de muur stommelt de buurman,
die een arm mist, dronken rond in zijn huis,
hij haspelt alle tijdperken door elkaar en botst met zijn schouder
tegen twee ijzeren krukken uit de Eerste Wereldoorlog, een
kartonnen sovjethelm,
een portret van een onbekende met een blik als een automatisch
machinegeweer
en een kledingrek met hemden die al lang maar één mouw
hebben.
Ze zullen dus vallen, ze zullen uiteenvallen in deeltjes, in
lotgevallen,
en de takken wiegen, staan langs alle kanten bloot aan de wind.
Deze landengte is een dichtgesnoerde hals, en het kriebelt zo
vreemd in de keel,
alsof de tijd stil is blijven staan en mosterdgas langs de ravijnen
kruipt.
Dit alles is een vergeten spel van vroeger op onze groene
binnenplaats,
het ronddolen tussen de gewassen lakens, de wereld

die steeds dunner wordt, en wanneer je plots iemand omhelst
door het linnen heen, weet je niet wie het is, noch of je hem
gevonden dan wel verloren hebt.
En het tweedelige lichaampje van de oorlog zwelt op in het hart
van de bloesem
die wij tijdens de koude nacht niet binnenlieten zodat hij zich had
kunnen warmen.

Home is still possible there, where they hang laundry out to dry,
and the bed sheets smell of wind and plum blossoms.
It is the season of the first intimacy
to be consummated, never to be repeated.
Every leaf emerges as a green blade
and the cries of life take over the night and find a rhythm.
Fragile tinfoil of the season when apricots first form
along with wars and infants, in the same spoonful of air, in the
stifling bedrooms or in the cold, from which the wandering
beg to enter, like a bloom of jellyfish, or migratory blossoms.
The April frost hunts white-eyed, sharp clawed,
but the babies have the same fuzzy skin for protection.
What makes them different is how they break
when the time comes for them to fall, or if they get totally
crushed.
Behind the wall a drunken one-armed neighbor stumbles around
his house,
confusing all the epochs, his shoulder
bumps into metal crutches from WWI, a Soviet helmet made of
cardboard,
and the portrait of a man with a glance like a machine gun firing
and hangers for shirts, all of them with a single sleeve.
So they will fall and break into pieces and fates
branches parted, fruit exposed to the winds.
The neck feels squeezed, in the narrow isthmus of the throat
time just stands still and mustard gas creeps through the ditches.
All of this is but a forgotten game we play in the family backyard,
hiding amongst the laundry that hangs outside
the world becomes more fragile at each moment, and when you
suddenly embrace
through the cloth – you don't know who it is, and whether you've
lost or found.

And the swelling parted body of war intrudes into a blossoming heart
because we didn't let it enter our home on a cold night to warm itself.

Домівка усе ще можлива там, де сушать надворі білизну,
де ліжко потому повне вітру і аличевого цвіту.
Пора ця – велика і перша любовна близькість,
що мусить стати проникненням, ніколи не повторитися.
Зеленим лезом кожен зародок листя
стається, і крик живого знаходить і ніч, і ритм.
Тонка фольга, пора, коли зачинаються абрикоси
одночасно з війнами і немовлятами, у тій самій ложці повітря,
у задусі спалень чи в холоді, з якого у хату проситься
ворушкий, як зграя медуз, і перелітний цвіт.
Білооко, кігтисто полює квітневий мороз,
та однакову теплу пухнасту шкірку матимуть діти.
Вся різниця у тому, на скільки частин розломляться,
як настане пора упасти, чи просто розіб'ються вщент.
За стіною сусід однорукий, п'яний, блукає вдома,
переплутавши всі епохи, зачепивши плечем
дві залізні милиці з Першої світової, картонний радянський
шолом,
і портрет невідомого з поглядом, як автоматна черга,
і вішак сорочок, що давно з одним рукавом.
Отже, падатимуть, розіб'ються на долькИ та на долі,
розгойдалося гілля, вітрам усюди відкрито.
Перетиснена шия – той перешийок, і так дивно першить у горлі,
ніби час не минав і ярами повзе іприт.
І усе це – забута у рідним зеленім подвір'ї гра,
це блукання межи розвішаних випраних простирадл,
світ щомиті тонший, і коли обіймаєш раптом
крізь тканину – не знаєш, хто там, і знайшов ти його чи втратив.
А пухнасте дводільне тільце війни бубнявіє в серці цвіту,
що його ми холодної ночі не впустили додому грітися.

Hij schrijft

Op de aarde hielden ze niet van hen en tussen de wolken werden zij vergeten.
Joeri Androechovytsj

Moeder, je hebt me geen foto van jezelf gestuurd
en daardoor ben ik bijna vergeten hoe je eruit ziet,
je zult huilen, dat weet ik, met mij heb je heel wat te verduren,
maar elk leed is niet meer dan een bloedvlek
op een zondagshemd.

Het leven is een huis langs de kant van de weg,
een oud huis in twee delen, zoals bij ons in Podil,
in het ene deel wordt er geweend tijdens het wassen van de dode,
in het andere wordt een meisje opgemaakt voor het feest,
ik zou willen, moeder, dat je droomt hoe ik bij je op bezoek kom
en in het deel zit waar er meer licht is.

Je blijft huilen, moeder, aan je gesnik komt maar geen eind,
maar je gezicht is niet wat er toe doet,
je haar – dat herinner ik me goed – ruikt naar korenbloemen.

Iedereen verlangt wat van ons en pookt in de mierenhoop van het leger,
waarin het land ligt als een rottende vis.
Ik heb Andrej geschreven; een lange, breedvoerige, openhartige brief,
maar van hem geen teken van leven, misschien klopte het adres niet.

Daarvoor had hij me nog geschreven: hij dacht terug aan de smaak van de toffees
die vader uit de stad meebracht, hij dacht aan het vochtige ravijn achter ons huis,

en verder: als ze ons nu naar huis brengen, Petertje, is het wellicht
op een draagbed,
moeder had het bij het rechte eind: we waren beter vissers geweest.

Het regent pijpenstelen, de frontlijn baadt in modder,
hopeloos lopen wij langs riviertjes en onder wolken.
Alles vergeet ik, alsof mijn geheugen uit mij wegstroomt.
Moeder, zingt die Hafija eigenlijk nog steeds in het kerkkoor?

He writes

They were disliked on earth and forsaken among the clouds.
Yuri Andrukhovych

Mother, you haven't sent me a single photograph
so I almost forgot what your face looks like.
You'll cry, I know, I have caused you distress
but each trouble is just a tiny speck of blood
on a Sunday dress.

Life is a house on the side of the road,
old-world style, like our peasant house, divided into two parts.
In one, they wash the dead man's body and weep.
In the other, they dress a bride.
Mother, I want you to have a dream in which I come
and sit in the part with more light.

You cry so much mother, you don't stop sobbing.
I can't see your face well, but faces don't matter much,
Your hair, I still remember, smells of cornflowers.

They all want something from us and keep stirring
the anthill of the army, in which the country lies like a rotting fish.
I wrote to Andrew, a long soulful letter,
but didn't get a reply, maybe I got the address wrong.

And before that Andrew wrote: how he remembers the taste of
the toffee that Dad used to bring from town, also the slippery
ravine
behind our house. Peter, he wrote, if we ever return, it will be on
stretchers.
Mother was right – we should have remained fishermen.

Rain drums loudly, mud covers the front lines.
We march hopelessly along rivers and under the clouds.
I'm forgetting everything, as if memories were leaking out of me.
... Mother, does that girl Hafiya still sing in the church choir?

ВІН ПИШЕ

Їх не любили на землі й забули серед хмар.
Юрій Андрухович

Мамо, Ви мені не надсилали із себе фото,
і тому я майже забув, які Ви з лиця,
Ви заплачете, знаю, це-бо я додаю вам гризот,
але кожне горе – тільки кривава цятка
на святочній сорочці.

Життя – придорожня хата,
старовинна подільська, наша, на дві половини,
тут голосять, покійника обмиваючи, там – квітчають
дівку на свято,
хай Вам, мамо, насниться, що я прийшов у гостину,
і сиджу на тій половині, де більше світла.

Ви ще плачете, мамо, ридань ніяк не вколошкати,
але що те обличчя, із нього води не пити,
а волосся Ваше – я ще пригадую – пахне волошками.

Всі щось хочуть від нас і ворушать мурашник війська,
у якому країна лежить, ніби тухла риба.
Я писав Андрієві – довго, розлого, по-свійському,
а від нього нічого, може, адреса хибна.

Перед тим він писав: пам'ятає смак тягучих конфет,
що привозили з міста тато, за хатою мокру балку,
а додому, Петрусю, тепер хіба на лафетах,
мама правду казали: краще були б рибалками.

Злива б'є в барабани, болото попід фронтами,

ми йдемо вздовж річок і під хмарами, безнадійно.
Я усе забуваю, з мене наче витекла пам’ять.
Чи співає ще, мамо, в церковному хорі Гафія?

Kan er met kleine mensen iets werkelijk groots gebeuren?
De rotte planken van de kennis kraken onder onze voeten.
Nu weet jij, bijvoorbeeld, hoe tijdens de oorlog
in ineengedoken huizen de kerstbomen een pulserend licht verspreiden,
hoe de doodse wind van een smeulende akker
als een shunt tussen de wanden van de aorta schuurt,
hoe Caspar, Balthasar en Melchior
zich voorthaasten in een ambulance met stukgeschoten koplamp,
hoe de spookachtige dichte bossen groeien van medelijden met de krijgsgevangenen
en zich daarna als een turflaag op de donkere ziel afzetten.
Het licht is een krabbelige piepende pup aan de rand van het kussen,
het licht is dun en sneeuwig, sneeuw verkoelt het gezicht
en legt vast hoe deze gezichten veranderen in iconen
en in het hart van de aarde binnendringen.
Laat het
koud blijven tot de lente, zodat deze wade blijft liggen.
Is alles wat gebeurd is voldoende voor iets werkelijk groots,
of zal er, hier, uit de pijn gewoon een grote boom groeien
die zal bloeden in bessen en 's nachts tegen de ramen van appartementen kloppen?
Liefste, waar komt het maanlicht van jouw huid vandaan?
Een beetje van honger, van wanhoop, van melk en van kwik.

Can great things happen to ordinary people?
The rotting boards of knowledge creak underfoot.
Now you know, for example, how in wartime
lights pulsate on Christmas trees in squat homes,
how the deadly wind blows from a burning field
burrowing like a stent between aorta walls
how Caspar, Balthazar, Melchior
rush in an ambulance with a bullet-riddled headlight
how the thick magic forests appear out of compassion for the
    prisoners of war
and spread in a layer of peat over the darkened souls.
Daylight, a clawing puppy, whimpers by the pillow,
the light is faint and snowy, snow will cool the faces
and capture them turning into icon-like images
that cut through the heart of the earth.
If there is no warmth
until spring, let this shroud remain.
Was everything, everything that happened, for a greater good
or would all the agony cause a tall tree to grow — bleeding
berries, pounding against apartment windows at night?
Where did you get this glistening moonlight skin, my love?
From starvation, despair, and milk, and mercury.

І чи стається з маленькими щось насправді велике?
Поскрипують під ногами дошкИ знання перегнилі.
Тепер ти знаєш, наприклад, як у часи війни
в домівках зіщулених пульсують світлом ялинки,
як вітер мертвотний із польового згарища
шурує шунтом поміж стінок аорти,
як Гаспар, Валтасар, Мельхіор
спішать у швидкій із простреленою фарою,
як зі співчуття полоненим химерні густі ліси ростуть,
і потім лягають шаром торфу на темну душу.
Світло - щеня дряпотливе - скавулить край подушки,
світло тонке і сніжне, сніг обличчя остудить
і зафіксує, як ці обличчя перетворюються на лики,
попід серце землі врізаються.
До весни
хоч би тепла не було, щоб лежала ця плащаниця.
Чи усього, що сталося, достатньо для справді великого,
чи просто із болю виросте велике дерево - тут,
кривавити ягодами, стукати у вікна нічних квартир?
Звідки у тебе, коханий, це місячне сяйво шкіри?
Трохи голоду, відчаю, та молока, та ртуті.

Vijftig duiven zijn uit deze klokkentoren weggevlogen.
De bergen herkauwen de donder, verwonden hun tandeloze tandvlees.
De broze boom van de wind groeit op het zand van de lente.
Ieder houdt van zijn strijd zolang die bij naam wordt genoemd,
elk voorhoofd blijft zich zijn eigen kapotgeslagen muur herinneren,
ieder schept een keizer uit zijn eigen gebeente,
ieder stopt zijn eigen god in de duisternis van zijn schedel
en in de waterput van het alfabet strooit hij woorden,
een voor een en onverdeeld.
As trilt op de wimpers,
de scheuten van de ochtend zijn droog en kunnen in het vuur gegooid.
Langs de oever galoppeert een paard, pikzwart en levendig,
maar in zijn buik bewegen de schaduwen van de Acheeërs.

Fifty pigeons have flown away from the belfry.
Mountains munch the thunder, wounding their toothless gums.
Wind is frailly sprouting up from the sand of the spring.
Every battle's worth loving when named,
every forehead remembers its own broken wall,
every king is arisen from a bone of the master,
every god is buried down in the darkness, deep in the skull.
Words are pouring into the well of a hornbook,
just as whole as that.
Grains of ash on the winkers, trembling;
withered seed of the morning is thrown into the pile to burn.
On the seashore, the black horse is racing alive,
full of ripe Achaeans' shadows moving inside his belly.

П'ятдесят голубів полетіло з цієї дзвініці.
Гори грім пережовують, ранять беззубі ясна.
Кволе дерево вітру росте на піску весни.
Кожен любить свій бій тільки названим на ім'я,
кожен лоб пам'ятатиме власний розбитий мур,
кожен зробить із власної кістки собі царя,
кожен власного бога кладе в черепну пітьму
і слова висипає в колодязь абетки усі підряд,
не подрібнені й на склади.
Попелинки тремтять на віях,
ростя ранку в багаття кидають, бо сухе.
Понад берегом скаче кінь, вороний, живий,
але в череві в нього ворушаться тіні ахейців.

Je kijkt achterom en voelt zout in je keel.
Een gele vuurdraak ligt op het dak van de kerk.
Achter het huis ruist de tuin. Geruis dat op wenen lijkt.
Morgen ga je de tuin in, maar hij zal niet voor je bloeien.
Morgen zal de brandklok een dof lied voor je zingen,
Morgen ziedt jouw rivier en wordt hij bloedrood.

Onrustige dromen kort voor de ochtend, onrustig ook de ochtend.
Op het druivenblad is een enorme slak tot stilstand gekomen.
Morgen loop je naar het station: treinen, gejakker, stof,
chaos alsof het oorlog is.
Tussen alle vreemden
zal je iemand aanspreken – het zout knarst in je keel.
Uitslaande brand in je hart.
Maar eerst moet je slapen.

You'd be turning around and feeling the salt in your anxious throat.
Orange serpent would burn down the church,
as the garden behind your house
would be mournfully weeping
and tomorrow would never be going to bloom;
as the fire would dully be tolling for you;
as your river would seethe with the blood.

Anxious morning would bring disquiet into your dreams.
An enormous snail would freeze on a leaf of the grape.
On the dusty and hasteful station
the embarrassed trains would forebode something like war.
There amongst the crowded strangers
you'd be feeling the salt in your anxious voice.
Orange serpent'll revive in your heart
tomorrow.
Sleep till it does.

———

Озирнешся назад і відчуєш у горлі сіль.
Жовтий змій вогняний лежить на даху костелу.
Сад за домом шумить. Шум подібний на голосіння.
Завтра вийдеш у сад, а він тобі не зацвіте.
Завтра глухо тобі співатиме дзвін великих пожеж,
завтра річка твоя закипить і стане кривава.

Сни тривожні над ранок, і ранок тривожний теж.
На листку винограду завмер величезний равлик.
Завтра вийдеш на станцію – потяги, поспіх, пил,
так бентежно, неначе війна.
Між чужих усіх
заговориш до когось – у голосі скрипне сіль.
І велика пожежа на серці.
А поки – спи.

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

© original poems: Kateryna Kalytko
© translations into Dutch: Eric Metz
© translations into English: Anna Vovchenko, Maria Galina, Olenna Jennings, Oksana Lutsyshyna, Oksana Maksymchuk, Iryna Shuvalova (at the behest of Lviv International Literature Festival, Ukraine)

With special thanks to Stefanie Van de Peer and Richie McCaffery.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from Poëziecentrum vzw, Vrijdagmarkt 36, 9000 Ghent, Belgium.

Graphic design & print: Karakters, Ghent

D/2019/3962/9
ISBN 978-90-5655-218-3

www.poeziecentrum.be
www.versopolis.com

With the support of the Creative Europe Programme of the European Union

Kateryna Kalytko (1982) is een van de belangrijkste literaire stemmen van na de onafhankelijkheid van Oekraïne in 1991. Ze heeft Politieke Wetenschappen en Journalistiek gestudeerd en woont in de stad Vinnytsia. Met haar poëzie, kortverhalen en vertalingen won ze verschillende nationale prijzen.
Kalytko maakte haar literaire entree op 17-jarige leeftijd met de dichtbundel Посібник зі створення світу *(Manual on the Creation of the World, 1999)*. Er volgden intussen nog zes dichtbundels waarvan de laatste twee *Bunar (2018)* en *Torture Chamber. Vineyard. Home (2014)* bekroond werden met de Oekraïense LitAccent of the Year Prize. Thema's in haar werk zijn onder meer het functioneren van het geheugen en de angst van het individu als gevolg van collectieve sociale trauma's.
Haar werk is in meer dan 10 talen vertaald en is opgenomen in verschillende Oekraïense anthologieën. Zo is haar gedicht 'april 6' opgenomen in de bloemlezing *Words for war, new poems from Ukraine* (2017, Academic Studies Press), een relevant en bekroond werk dat een literaire stem geeft aan het geweld in Oost-Oekraïne.
Kalytko schrijft ook kortverhalen en richtte Intermezzo Short Story Festival op, het eerst kortverhalenfestival van Oekraïne. Ze is ook lid van PEN.

Kateryna Kalytko (1982) is one of the most compelling poetic voices after the independence of Ukraine in 1991. She has studied political science and journalism and lives in Vinnitza. Kalytko has won several national awards with her collections of poetry, short stories and translations.
At the age of 17, the poetess published her first collection of poetry Посібник зі створення світу *(Manual on the Creation of the World, 1999)*. Soon after, six more collections followed of which *Bunar (2018)* and *Torture Chamber. Vineyard. Home (2014)* were honoured with the LitAccent of the Year Prize. Among other things, Kayltko writes about the theme of memory and anxiety resulting from major social traumas. Kateryna Kaytko's poems have been included in numerous anthologies of Ukrainian literature, one of her poems 'april 6' was for instance featured in the anthology *Words for war, new poems from Ukraine* (2017, Academic Studies Press). The poems collected in this volume engage with the events and experiences of the war in Eastern Ukraine.
Besides, Kaytko is the author of plenty short stories, the founder of the Intermezzo Short Story Festival, and an active PEN Ukraine member.

Kateryna Kalytko (1982, Oekraïne) is een van de veelbelovende dichters die werden geselecteerd voor Versopolis, een project dat de Europese uitwisseling van veelbelovend dichttalent wil bevorderen.
Versopolis is een samenwerkingsverband van 15 poëziefestivals en literaire organisaties uit verschillende landen van de EU. Versopolis promoot de fysieke uitwisseling van veelbelovend dichttalent op Europese poëziefestivals en bouwt een digitaal platform uit waar het brede publiek kan kennismaken met de geselecteerde dichters en de deelnemende partnerorganisaties.
Versopolis bestaat sinds december 2013 en promoot dit jaar intussen meer dan 200 Europese auteurs en hun poëzie onder het motto 'where poetry lives'.
De Vlaamse partner van Versopolis is Poëziecentrum dat in samenwerking met Felix Poetry Festival vier dichters uit de Versopolis poule op het jaarlijkse festival voorstelt.

Kateryna Kalytko (1982, Ukraine) is one of the promising poets selected for Versopolis, a project that aims to promote the exchange of poetic talent in Europe.
Versopolis is a collaborative venture of 15 poetry festivals and literary organisations from various EU countries. Versopolis promotes the physical exchange of poetic talent at European poetry festivals and is developing a digital platform where the public at large can get acquainted with the poets selected and the participating partner organisations.
Versopolis exists since December 2013 and promotes meanwhile more than 200 European authors and their poetry under the motto 'where poetry lives'.
The Flemish partner of Versopolis is Poëziecentrum which, in collaboration with the Felix Poetry Festival, will be presenting four poets from the Versopolis group at the annual festival.

VERSOPOLIS
where
poetry
lives